

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN

nr. 3
2025

KALENDARIUM 2025

- 8 –11 september IASA:s årliga konferens, Honolulu, USA
4 oktober Utbildning i musikkatalogisering, första kurstillfället
22–24 oktober Musikforskning idag, konferensen hålls på Musikhögskolan vid Örebro universitet och anordnas av Svenska samfundet för musikforskning

KALENDARIUM 2026

IAML-kongress 2026, Thessaloniki, Grekland

Omslag: Mozarts forte-piano, Mozarteum, Salzburg. Foto: Sara Ekman. Bakgrund kalendarium: Unipark Nonntal, Salzburg. Foto Sara Ekman. Baksida: Großer Saal - Internationale Stiftung Mozarteum, Salzburg (Wikipedia, © 1971 markus@wikipedia.de).

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet	13	Kungl. Musikaliska Akademiens minnesmedalj till Jan Olof Rudén
3	Redaktörernas ruta	14	Visböckernas tryckare
4	IAML i Salzburg	16	Katrine West
6	Ekologisk hållbarhet, musikens mångfald och Mozarts fortepiano	18	Till minne av Birgitta Sparre
7	Musiklyssning på arbetet	19	Notiser
8	Lansering av ELNA	19	Utbildning i musikkatalogisering
10	Studieresa till Oslo	19	Summary in English

www.smbf.nu

www.iaml.info

Layout: Rikard Larsson-Eng

MUSIKBIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteksföreningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Gunnel Jönsson
Musik- och teaterbiblioteket
Box 16326

103 26 Stockholm

08-519 554 12 mbnytt@gmail.com

Prenumerationer inkl. medlemskap:

enskilda 350:-, institutioner 700:-, veteraner, studerande, arbetslösa 150:-

Plusgiro 65 21 22-3

Kära medlemmar

Gunnel Jönsson. Foto Tobias Danielsson.

Under sommaren nåddes vi av det sorgliga beskedet att Birgitta Sparre avlidit. Hennes kamp mot cancer påverkade hennes liv, men hennes engagemang för sin familj och sitt arbete inklusive uppdraget som vice ordförande i SMBF, gav henne trots allt energi. Vi i styrelsen och föreningen är djupt tacksamma för hennes arbetsinsats att hålla ihop årsmötesdagarna i Arvika och Karlstad i mars. Det blev oerhört uppskattat och väldigt lyckat. Birgitta valdes in i styrelsen 2006 och var ordförande från 2010 till 2016. Trots kampen mot sjukdomen kom hon tillbaka till styrelsen 2023. Vi saknar henne. Ni kan här läsa Pia Shekhters minnesord.

Stort tack till Kungl. Musikaliska akademien för årets utdelning av Anders Lönns resestipendium till IAML-kongressen. Våra tre medlemmar Karin Thoma Savatovic, Lotta William-Olsson och Sara Ekman erhöll alla pengar för att delta. Läs gärna deras rapporter!

Gunnel Jönsson

Kära läsare

Arbetet med att färdigställa det nya numret involverar fyra personer på olika sätt. Karin Thoma Savatovic bidrar med rapport från Salzburg och korrekturläsning, Tobias Danielsson (nytt arbete till trots) bidrar med korrekturläsning. Gunnel Jönsson samlar ihop texter och bilder

och skickar till vår nye layoutperson: Rikard Larsson-Eng, teaterbibliotekarie på Musik- och teaterbiblioteket. Vi är glada att få välkomna Rikard till redaktionen. Och vi är oerhört tacksamma för att Sara Lind har haft möjlighet att vara vår stöttepelare i 15 år! Tack till Lena Nettelbladt och Pia Shekhter som

alltid har tid att skriva så att medlemmarna får något att läsa. Mycket nöje!

Redaktionen

www.smbf.nu
musikbiblioteksforum@listserv.kb.se
[www.facebook.com/ \(Musikbiblioteksföreningen\)](http://www.facebook.com/(Musikbiblioteksföreningen))

IAML i Salzburg

6–11 juni 2025

||| Karin Thoma Savatovic & Lotta William-Olsson

Musikhögskolan i Malmö, Konstnärliga fakulteten vid Lunds universitet

Salzburg, Mozarts födelsestad är en perfekt plats för internationellt idéutbyte inom området musikbibliotek, arkiv och dokumentationscentra. Hit kom vi till en vecka fylld av föreläsningar, studiebesök och samtal om aktuella ämnen och utmaningar från hela världen och likaså nya insikter om återupptäkter och innovationer inom vårt område.

Kongressen bjöd på ett imponerande program med både bredd och djup. Precis som i Sverige senaste åren var AI och olika AI-lösningar ett återkommande tema men också många andra frågor lyftes. Från om hur AI-teknik kan identifiera handskrivna noter till hur University of Ghana bygger upp arkiv från grunden för att bevara "performance ephemera" – exempelvis konsertprogram, flygblad och affischer. Ett intressant perspektiv presenterat av Benjamin Amakye-Boateng om hur traditionen av muntlig kunskapsöverföring och förkroppsligad kunskap (embodied knowledge) står i kontrast till västerländska arkivprinciper. Denna föreläsning var mycket tänkvärd i förhållande till diskussioner om AI där just ordet intelligens ofta innebär yttranden i form av påståendesatser. I Amakye-Boatengs föreläsning framgick tydligt att det finns mycket kunskapsförvaltning som inte passar in i denna strama definition.

Intrycken blev många och en rad termer snurrar runt i våra huvuden när veckan är över.

Diversifiering av musiksamlingar – mer än ett urval

En annan tankeväckande föreläsning handlade om hur musikbibliotek kan arbeta för att diversifiera sina samlingar. Hur synliggörs marginaliserade kompositörer och musiker? Och vilka metoder används vid förvärv?

Att spela Tjajkovskij kommer inte att diversifiera, men att se med nya ögon, att bli informerad kan ge möjligheter för dem, som är bortglömda, att återta en plats i musikhistorien och kanske få sin musik framförd.

Här är några strategier för att bygga mer inkluderande samlingar (tagna från, och fritt översatta från Abbazio, Boddie & Ogihara, 2022):

- Samarbeta med andra bibliotek för att utvärdera samlingspolicyer
- Arbeta uppsökande för att stödja nya forskningsområden
- Identifiera svagheter i den egna samlingen
- Vara proaktiv vid nyförvärv
- Samarbeta kring fjärrlån och gemensamma samlingar
- Bygga nätverk regionalt och nationellt

Tips på vidare läsning: *Music libraries and an expanding repertory: Suggested strategies for building diverse music library collections* av Abbazio, Boddie & Ogihara (2022).

Hot Topics: AI, metadata och framtidens musikbibliotek

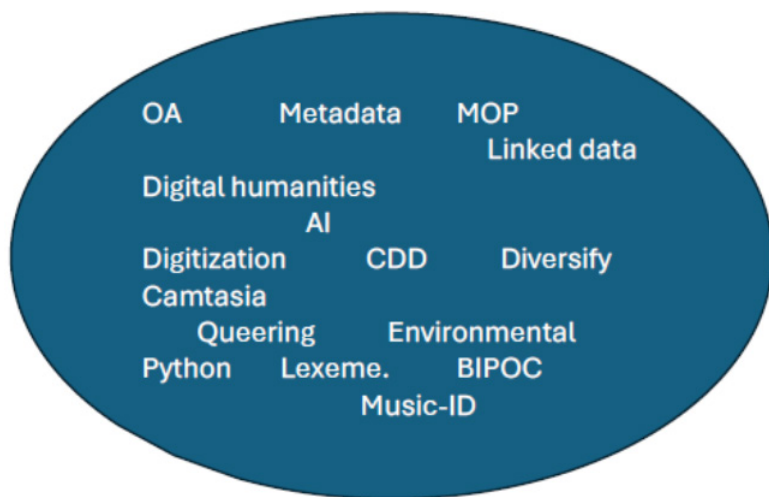
På de senare årens kongresser har ett stående inslag varit "Hot topics" – i år lett av Jan Guise, vice ordförande för IAML och verksam vid University of Toronto.

Ämnen som kom upp på bordet var bland annat:

- AI-användning för länkad data och hur det kan hjälpa dig i ditt dagliga arbete.
- Miljöpåverkan av AI
- Krockar AI med bibliotekens kärnfunktioner?
- Digital humaniora (tvärvetenskaplig forskningsinriktning som försöker beskriva, visualisera och analysera digitala data inom humaniora).

Vi blev indelade i grupper för diskussion och i en av våra grupper ingick Nathalie Hristov från Tennessee University. Under en diskussion om metadata kom hennes artikel "Musical maps of the world in the 21st century: Leveraging librarian expertise in the development of visualization tools for music research and pedagogy" i *Journal of Creative Library Practice* (2025) upp. Vi blev nyfikna och här följer en sammanfattning:

Trots en betydande ökning av digitaliseringen av musikarkiv representerar innehållet endast en liten del av de omfattande samlingarna av historiska dokument relaterade till musik i bibliotek

OA = Open Access
 AI = Artificial Intelligens
 MOP = Medium Of Performance
 CDD = Composer Diversity Data-
 base
 BIPOC = Black, Indigenous, and
 People of Color

Exempel på begrepp och termer som behandlades under IAML-konferensen.

världen över. Dessutom lagras digitala musiksamlingar på olika sätt i tusentals bibliotek med egna unika sökverktyg och organisationsstrukturer. Detta kan vara en anledning till att stora upptäckter inom musikvetenskaplig forskning är relativt sällsynta jämfört med andra discipliner.

Hristov menar att musikbibliotekari-er måste ta en ledande roll i utvecklingen av teknologiska innovationer som redan finns i andra discipliner. Bibliotekarier, musikvetare, experter inom digital humaniora och datavetare måste samarbeta för att skapa digitala verktyg som representerar standarder och kriterier som fastställts av musikbibliotekari-er.

Musikdokumentssamlingar är en viktig del av världens kulturarv. Även om leverantörer som Nkoda, Classical Music Library (ASP), Henle Digital Library med flera erbjuder prenumerationsbaserad tillgång till licensierade notutgåvor, representerar dessa samlingar endast en bråkdel av den noterade musik som producerats genom århundradena.

Visuell sökning och visualiseringar används alltmer inom humaniora, men har ännu inte fått något större genomslag inom musikvetenskap, musikutbildning och musikbiblioteksväsen.

Hristov och ett team av bibliotekarier vid University of Tennessee inspirerades av hur visuell sökning används inom historia, statsvetenskap, sociologi, digital humaniora och litteratur. Våren 2023 fick man finansiering och kunde påbörja projektet Musical Map i

samarbete med Saint Louis University.

Visualiseringstekniker för att göra upptäckter om det förflutna hade varit svåra, för att inte säga omöjliga, att nå med analoga metoder. Här spelar bibliotekarier en avgörande roll genom att utveckla auktoriserade poster och primärkällor. Att använda data från primärkällor ger auktoritet åt det digitala verktygets output, även om sekundärkällor från betrodda biblioteksmaterial kan användas vid behov.

”

Internationellt idé- utbyte inom området musikbibliotek, arkiv och dokumentations- centra

Användningen av länkad öppen data innebär att projektet inte är begränsat till ett enda biblioteksteam – alla med intresse och kunskap inom musik och metadata kan bidra och vidareutveckla prototypen.

En lyckad datavisualisering bör innehålla tillförlitlig information, berätta en historia, representera specifika mål och göra detta med visuellt organiserade element.

Ett globalt nätverk av musikbibliotekarier skulle behövas för att fylla på med primärkällor och data från deras

egna samlingar.

University of Tennessee's Musical map är ett projekt i ett tidigt stadium, men att få ta del av detta och andra projekt är vad som gör det så roligt och givande att tillbringa en vecka i juli tillsammans med andra som också brinner för musikbibliotek. Det är ett exempel på hur teknik, expertis och passion kan samverka för att göra musikens kulturarv mer tillgängligt – och mer levande.

Som läsaren ser i rapportens inledning så var det mycket fokus på AI och andra digitala verktyg utifrån olika frågeställningar. Dessa ganska tekniska diskussioner lättades dock ofta upp av de historiska omgivningarna. Till detta gavs flera fina konserter med musik av så klart Mozart men också Bettina von Arnim och Michael Haydn samt studiebesök (bland annat på Mozart audio and Visual collection samt Derra de Morodas dansarkiv vid Salzburgs universitet).

Det var roligt att på Mozart audio and visual collection få se och höra prov på de tidigaste ljud- och filminspelningarna av Mozarts verk och filmer om hans liv. Ganska oigenkännlig var den första ljudinspelningen av Mozarts musik: "Katalogarian" framförd av den danske barytonen Peder Schram inspelad på en Edisonsk fonograf 1889. Och inte minst visade dessa studiebesök och konserter hur viktigt vårt musikbibliotekariska arbete är när vi (med hjälp av avancerad teknik) tillgängliggör så mycket fantastisk musik för fler människor.

Ekologisk hållbarhet, musikens mångfald och Mozarts fortepiano

||| Sara Ekman

Musik- och teaterbiblioteket, Stockholm

I juli deltog jag i IAML:s internationella kongress i Salzburg – en mötesplats för musikbibliotekari-er från hela världen. Under tre intensiva dagar fyllda med föredrag, samtal och kulturupplevelser fick jag möjlighet att både presentera mitt eget arbete och ta del av inspirerande initiativ från andra bibliotek. Kongressen bjöd på allt från hållbarhetsfrågor och digital säkerhet till mångfald i musiksamlingar – och inte minst en unik chans att spela på Mozarts eget fortepiano.

Kongressens innehåll och upplevelser

Det första föredraget jag lyssnade på handlade om Tampere City Library i Finland och deras arbete med att öka barns och ungdomars kulturella delaktighet. Genom kreativa metoder som musikinstrument, berättande och en världskarta för musikval skapar de inkluderande och inspirerande miljöer. Flera barn som deltagit har blivit regelbundna besökare i bibliotekets musikrum.

Jag presenterade mitt paper *Ecological Sustainability in Special Libraries* där jag belyste specialbibliotekens roll i samhällets gröna omställning. Föredraget innehöll exempel från Musik- och teaterbibliotekets arbete med kultur och hållbarhet, samt en bredare kontext kring hållbar utveckling inom bibliotekssektorn. Presentationen mottogs väl och ledde till nya kontakter.

Ett särskilt intressant föredrag hölls av British Library, som berättade om sina samlingar och hur de hanterade cyberattacken 2023. Bland annat har de återupptäckt material från 1750-talet. Föredraget var mycket aktuellt med tanke på dagens digitala hotbild.

Kongressen bjöd på många höjdpunkter. Bland annat fick vi besöka Mozarteum och Mozarts hem, med specialvisningar av instrument och brev. En musikbibliotekarie spelade på Mozarts fortepiano, och vi deltagare fick även själva spela på det – en unik upplevelse.

Efter min presentation deltog jag i en session om "Diversity in Music Collections", där tre föredrag belyste queer-perspektiv i samlingar. Diskussionen kretsade kring synliggörande och etiska överväganden. Jag deltog i kongressen under tre dagar och fick värdefulla erfarenheter samt knöt kontakter med kollegor från bland annat Malmö, Norge och Kanada.

Salzburg är en fantastisk stad som jag gärna återvänder till.

Mozarts fortepiano, på Mozarteum. Foto: Sara Ekman.

Musiklyssning på arbetet

||| Niklas Persson

Humanistiska biblioteket, Göteborgs UB

I samband med att Humanistiska biblioteket under förra året digitaliserade sina kortkataloger över grammofonskivor, började min kollega Pia Shekther och jag diskutera hur vi på olika sätt kunde synliggöra denna unika samling, som omfattar cirka 15 000 skivor innehållande musik inom olika genrer.

Som ett första steg plockade vi fram ett urval ljudinspelningar och ställde fram dem vid Musik- och dramatiska avdelnings informationsdisk. Temat för vår första exponering blev musik från Mali. Samtidigt införskaffade vi en skivspelare och hörlurar, så att våra besökare kunde lyssna direkt på plats.

Under Pias och mina diskussioner väcktes också tanken om att arrangera lyssningstillfällen för all personal på biblioteket. Tanken var att skapa en

gemensam aktivitet där kollegorna fick möjlighet att fördjupa sig i våra klingande samlingar. När vi presenterade idén för vår chef fick vi grönt ljus att genomföra det som en form av intern kompetensutveckling. Vi fick återigen

”

Samling som omfattar cirka 15 000 skivor innehållande musik inom olika genrer.

möjlighet att köpa in en ljudanläggning som denna gång placerades i ett av våra större mötesrum.

Vårt första lyssningstillfälle hölls i april. Jag valde att fokusera på tolvtonsmusiken och spelade upp några fina inspelningar med musik komponerad av tre av tolvtonsmusikens främsta namn: Alban Berg, Arnold Schönberg och Anton Webern. Mellan styckena höll jag en kort presentation om vad som kännetecknar tolvtonsmusiken och hur denna kompositionsteknik växte fram. Det blev en fin och uppskattad stund tillsammans med kollegorna – en stund där musiken fick stå i centrum.

Förhoppningen är nu att fler i personalgruppen vill ta vid och välja ut musik som de själva brinner för. Det enda kravet är att musiken som spelas ska finnas i våra egna samlingar. Nästa tillfälle är det Pia som håller i trådarna, då har Pia valt musik på temat "250 år av judiskt liv i Sverige".

Niklas Persson berättar om tolvtonsmusik. Foto: Pia Shekther

Lansering av ELNA

||| Lena Nettelbladt

Den 25 april var en stor dag. Då lanserades databasen ELNA, en plattform för synlighet och spridning av tonsättningar komponerade av kvinnor och könsminoriteter inom nordisk konstmusik. Programmet ägde rum på Musik- och teaterbiblioteket på Tegeluddsvägen 100 i Stockholm.

KVAST och ELNA

Sofia Sahlin är ordförande i KVAST, Kvinnlig Anhopning av Svenska Tonsättare. Tillsammans med kollegan Katharina Metsis berättade hon om ELNA som startade som en idé hos KVAST 2019. KVAST är en ideell förening som startades av kompositören Karin Rehnqvist 2008. KVAST vill genom samtal och dialoger påverka orkestrar, operahus och musikutbildningar att spela mer musik komponerad av kvinnor. Tillsammans med FST, Föreningen svenska tonsättare, har KVAST sammanställt statistik över antal spelade verk av kvinnor vid de stora konsertsalarna och operahusen i Sverige.

Lätt att hitta repertoar för världens konstmusikliv

Förkortningen ELNA står för *Equality Library for Nordic Art Music*. Arbetet med databasen ELNA har skett i samarbete med musikorganisationer i Finland, Sverige, Norge och Danmark. Målet med ELNA, som är på engelska, är att det ska vara lätt för hela världens konstmusikliv att hitta repertoar av kvinnliga och ickebinära tonsättare

från Norden. Databasen kommer att innehålla länkar till spelbara noter och inspelningar. I framtiden är det en ambition att det även ska gå att spela upp verk digitalt från partituret för att kunna avgöra hur det låter. ELNA är under uppbyggnad och välkomnar nya kompositörer och verk.

Jag testar databasen

I listan Works klickar jag på titeln *Variations on a Haircut* av Molly Kien <https://www.elna.nu/sv/shop/variations-on-a-haircut>. Jag får information om kompositionsår och vilken svårighetsgrad stycket har: Level of skill: Advanced. Instrumentationen presenteras enligt IMSLP:s standard*: hn tpt tpt[alt ptpt] tbn tba. Till vänster kan jag klicka på två länkar *Digital Free*. Den ena leder till en inspelning av stycket i Spotify och den andra till en presentation av verket i *Svensk musiks* databas där stycket klassificeras som musik för brasskvintett.

En sökning på *3 songs* av Laura Netzel ger en länk till en inspelning på Spotify och en länk till en inskannad not på IMSLP* samt en länk till sidan om Laura Netzel på Levande Musikarv.

Läs mer om ELNA på: <https://www.elna.nu>

Stort fokus på kvinnor hos Musik- och teaterbiblioteket

Kerstin Carpvik, överbibliotekarie vid Musik- och teaterbiblioteket, berättar att det går lätt att söka musik av kvinnliga tonsättare i bibliotekets samling. En sökning i deras katalog på kvinnliga

tonsättare och noter ger en träff på cirka 2500 verk.

Biblioteket för statistik på inköp av noter med musik komponerad av kvinnor. På kvinnodagen den 8 mars ordnade biblioteket en konsert på Östermalms bibliotek med musik av kvinnor. Sofia Dahlén och Céline Dewrée framförde verk för sång, piano och flöjt av bland annat Helena Munktel, Prinsessan Eugénie och Elfrida Andrée samt de tre nutida kompositörerna Siri Eigard, Jenny Hettne och Karin Höghjelm.

ELNA står för Equality Library for Nordic Art Music och är en repertoardatabas.

Klas Gagge, cellist och musikforskare, berättar om kompositören Amanda Maier-Röntgen. Foto: Lena Nettelbladt.

Katharina Metsis, projektledare för ELNA och Sofia Sahlin, ordförande för KVASt. Foto: Lena Nettelbladt

Filtrering på kvinnor även hos Levande musikarv och Svensk musik

Ann-Charlotte Hell är projektledare för databasen *Levande musikarv* vid Musikaliska akademien. *Levande musikarv* är ett samarbete och startade för 12 år sedan mellan Kungl. Musikaliska Akademien, Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik. Syftet är "att lyfta fram, inventera och tillgängliggöra mångfalden i vårt svenska musikarv". Databasen innehåller cirka 2000 fria verk som PDF, information om 7000 verk och cirka 300 tonsättarbiografier och den växer hela tiden. Välj kvinnliga tonsättare i rullisten och du får fram drygt 150 tonsättare: <https://levandemusikarv.se/tonsattare/?kw=&y=x&s=1&clarv=false&larv=false>

[karv.se/tonsattare/?kw=&y=x&s=1&clarv=false&larv=false](https://levandemusikarv.se/tonsattare/?kw=&y=x&s=1&clarv=false&larv=false)

Även i databasen *Svensk musik* går det att filtrera på kvinnor och fram kommer en lista med 7556 verk i olika genrer. Välj konstmusik och du får cirka 3500 verk: <https://www.svenskmusik.org/sv/s%C3%B6k?femal-composer=true&genre=classic>

På en stor skärm får vi en videohälsning från Kungliga Musikaliska akademins nye preses Stefan Forsberg och från nya chefen för Konserthuset i Stockholm Susanne Rydén. De båda önskar lycka till med projektet ELNA.

Bubbel snittar och musik

Efter dessa presentationer förflyttar vi oss ner till entréplanets ljusgård där vi

bjuds på bubbel och snittar. Lämpligt nog ligger *Steinway Piano Gallery* också i Tegelluddsvägen 100 och de har villigt rullat ut en flygel till ljusgården. Sångerskan Ann-Christin Högnabba och pianisten Stefan Lindgren framför musik av Laura Netzel. Innan kvällen avslutas berättar cellisten och musikforskaren Klas Gagge om sin forskning gällande Amanda Maier som resulterade i hans biografi *Amanda Maier-Röntgen*.

* IMSLP=International Music Score Library

Project: <https://imslp.org>

* IMSLP instrumentförkortningar: https://imslp.org/wiki/IMSLP:Abbreviations_for_Instruments

Stefan Lindgren och Ann-Christin Högnabba framförde musik av Laura Netzel. Foto: Lena Nettelbladt

Studieresa till Oslo

23–24 september 2024

||| Pia Shekhter

Humanistiska biblioteket, Göteborgs UB

Mina kollegor på Göteborgs universitetsbibliotek Joakim Lilljegren, Niklas Persson och jag hade nöjet att göra en studieresa till Oslo 23 - 24 september. I resesällskapet ingick också Güneş Çetinkaya Şerik, bibliotekarie och arkivarie vid Turkish Music State i Istanbul. Güneş gästade vårt bibliotek under veckan, vilket var mycket trevligt och lärorikt.

Under våra två dagar i Oslo gjorde vi tre studiebesök, nämligen till Norges musikkhøgskole, Nationalbiblioteket och stadsbiblioteket Deichmans nye hovedbibliotek.

Norges musikkhøgskole

Bibliotekschefen Johan Jørgensen började med att visa oss biblioteket och presenterade katalogen samt de olika e-resurser som erbjuds. Fem bibliotekarier arbetar på biblioteket, som är öppet mellan klockan nio på morgonen och tio på kvällen (med bemanning mellan kl. 9:00 och kl. 15:00). Biblioteket har cirka 70 000 musiktryck och förvärvet baserar sig mestadels på inköpsförslag. Samlingarna är reserverade för studenter och lärare vid skolan, men lånas ut som fjärlån, med undantag för CD-skivorna.

Efter rundvandringen satte vi oss ner och samtalande om gemensamma erfarenheter. En utmaning vi delar med alla slags musikbibliotek är, som ni känner till, hur man hanterar digitala noter. På biblioteket har man tagit fram mallar för licenser som används i kontakten med förlag och individuella

tonsättare. Kontrakten sparas tillsammans med noterna i form av PDF:er i separata filer, medan noterna skrivs ut och görs sökbara i katalogen. Dessa lånas sedan ut på vanligt sätt.

Vi hade inte fler "officiella uppdrag" den första dagen så vi enades om att besöka det nya Munchmuseet, som öppnade 2019. Den imponerande byggnaden ligger vid den inre delen av Oslofjorden som kallas Bjørvika. Detta är också namnet på den fashionabla stadsdelen vid vattnet med en spektakulär arkitektur.

Nasjonalbiblioteket

Följande dag tog vi oss till Nationalbiblioteket, som passande nog ligger på Henrik Ibsens gata, där vi togs emot av bibliotekarie Stephen Grant. Han

”

Något som förvånade mig mycket var att Norges nationalbibliotek etablerades så sent som 1989.

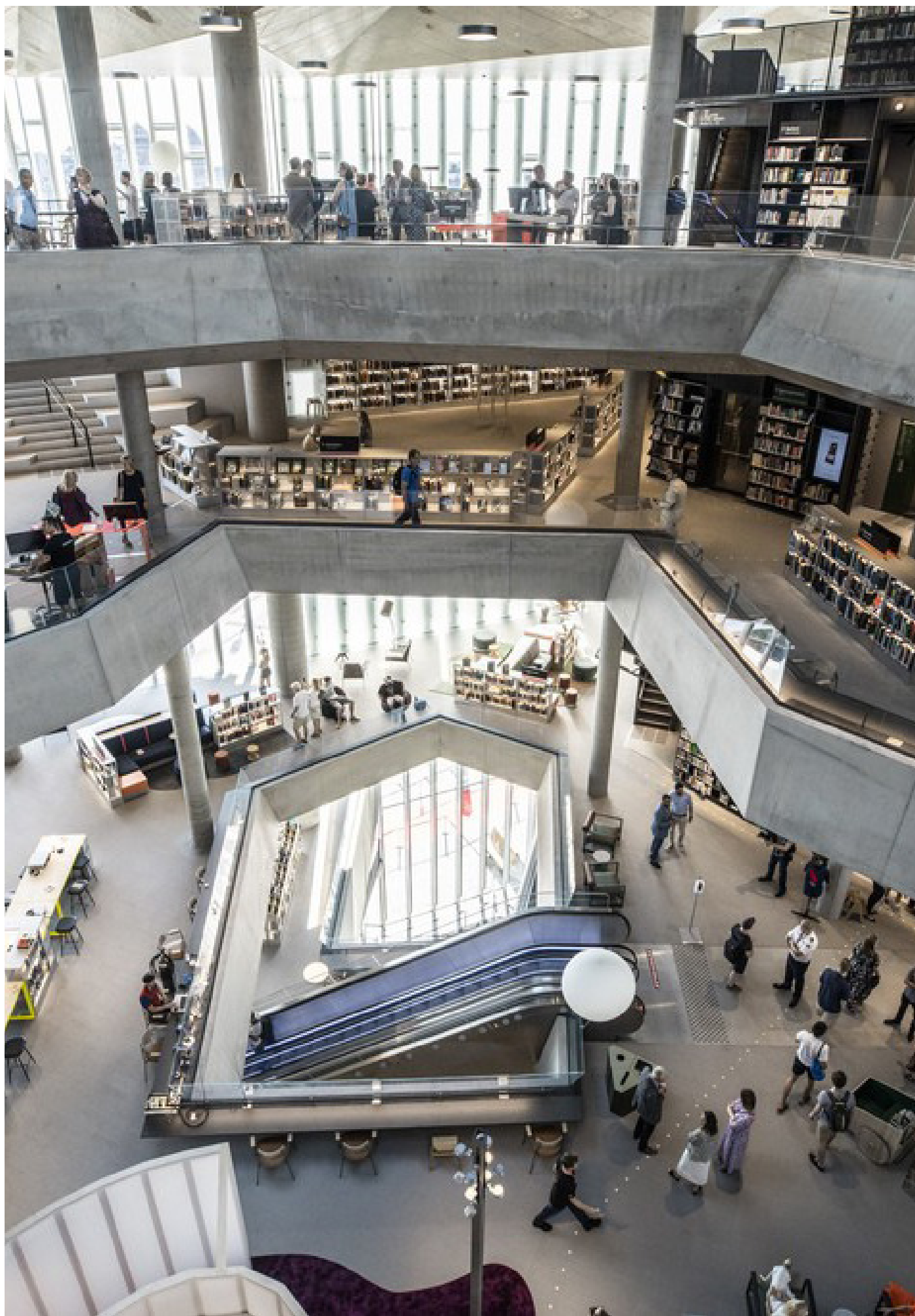
gav oss en grundlig presentation av musikavdelningen och visade oss runt i biblioteket, som hade en gammaldags och trivsamt atmosfär.

Något som förvånade mig mycket var att Norges nationalbibliotek eta-

blerades så sent som 1989. Tidigare fungerade universitetsbiblioteket i Oslo som nationalbibliotek. Vid samma tidpunkt inrättades filialen i staden Mo i Rana. Här ansvarar man för pliktleveranser och värdefulla material. Det är också här massdigitisering utförs, även av musikmaterial. Ambitionen är att digitisera allt som finns i Nationalbibliotekets ägo! Man startade år 2006 och beräknar att arbetet kommer att avslutas om 20 – 30 år. Jag undrar i mitt stilla sinne hur man ska hantera denna stora datamängd i ett långt perspektiv.

Musikavdelningen har tolv anställda – var och en med sin egen specialisering. Stephen Grant arbetar framför allt med manuskript och historiska arkiv. Biblioteket har också nationella arkiv med folkmusik, populärmusik, traditionell sång och jazz. Avdelningens samlingar består av tryckta noter, ljudupptagningar, manuskript, böcker, tidskrifter och andra typer av dokument. Man har också person- och organisationsarkiv. Vid sidan av den stora samlingen med norsk musik finns också noter och referensverk från andra länder.

Sedan 2014 fungerar musikavdelningen också som ett förlag för nyskriven musik av norska tonsättare. Servicen och databasen kallas NB Noter. Man tog över uppgiften från Norwegian Composers' Society och erbjuder ungefärligen 10 400 titlar, från år 1940 till idag. Katalogen växer med 250 - 300 titlar per år. Nuförtiden uppgår andelen kvinnliga tonsättare till

Interiör från Deichmaske bibliotek som är Norges största folkbibliotek.

cirka 30%. Beställningar görs direkt i katalogen, som också innehåller musik utgiven av kommersiella förlag, såväl inhemska som internationella. Inkomsterna från försäljning och uthyrning täcker bibliotekets utgifter för denna service. Tonsättarna får däremot ingen ersättning. Promotion ingår inte i bibliotekets uppdrag utan detta sköts istället av "Music Norway".

Projektet Turkish Music Archives

Efter att vi hade lyssnat till Stephen Grant gjorde Güneş Çetinkaya Şerik en presentation av projektet Turkish Music Archives, som avslutades 2023. Detta mycket omfattande digitiseringsprojekt var ett samarbete mellan musikkonservatoriets bibliotek och arkiv och the Istanbul Development Agency, med Güneş som projektledare. Arkivet består av 32 olika samlingar. 26 av dem är personliga arkiv donerade av kompositörer, musiker och forskare med noter, manuskript och allehanda övrigt material - även musikinstrument. De sex återstående samlingarna utgörs av skivor, kassetter, tidskrifter, affischer, bilder, instrument och musik

noterad enligt Braillesystemet. Cirka 48 000 musikmaterial digitiserades och katalogiserades av Güneş och hennes medarbetare. Hon tog fram en ny katalogiseringsmodell och berikade metadata anpassat för den här typen av material. Vi blev mycket imponerade av allt arbete som hade lagts ned och av det fina resultatet.

Deichmanske bibliotek

Vårt sista studiebesök var stadsbibliotekets nya huvudbyggnad, mycket vackert beläget i Bjørnvika. Biblioteket invigdes år 2020, olyckligtvis precis när pandemin bröt, vilket förstärkte påverkade besöksiffrorna de första två åren. Numera tar man emot 6-7000 besökare per dag, så biblioteket är verkligen populärt. Man har öppet måndag till söndag "från tidig morgon till sen kväll".

Vi togs emot av en bibliotekarie vid namn Stian Bjørnsson Hope, som visade oss runt i byggnaden. Liksom många andra moderna folkbibliotek idag erbjuder man en hel del aktiviteter vid sidan av bok- och musiksamlingarna. I så kallade maker spaces är besökarna välkomna att arbeta med 3D printers, podcast studior med

mera. Här finns också en liten scen, en biograf, ett par digitalpianon och en lyssnarhörna med uppspelningsapparatur där man kan lyssna till alla slags format, inklusive vinyl. Allt var mycket imponerande, men tyvärr var utvecklingen på musikområdet mindre glädjande. Musiksamlingen gallras kraftigt på en regelbunden basis. Man kanske rent av kan gå så långt att påstå att fokuset mer ligger på aktiviteter än på samlingarna.

Något alldeles speciellt för biblioteket är det så kallade Stillerommet - en viloplatz för bokmanuskript. Texterna är skrivna speciellt för detta ändamål av författare från hela världen (en del som inte är födda ännu!) och samlingen växer år efter år. Manuskripten ska vila i små fack och får inte läsas förrän år 2114 då de ska tryckas på papper från träd som nyligen planterats i Nordmarka - en skog som om hundra år ska förvandlas till ett bibliotek! Det är tänkt att det vackra rummet ska fungera som en oas i biblioteket där man kan finna ro bland manuskripten och det kändes verkligen högtidligt att kliva in. Konstnären av "Framtidsbiblioteket (2014–2114)" är Katie Paterson.

Ovan och nedan t.v.: Interiörer från Nasjonalbiblieket i Oslo.

Kungl. Musikaliska Akademiens minnesmedalj i guld över Hugo Alfvén 2025

Lördagen den 5 juli i hällande regn tilldelades vår hedersmedlem Jan Olof Rudén denna medalj. Även Kersti Jobs-Björklöf fd kulturchef i Leksand och värnare av Alfvéngården erhöll denna minnesmedalj för sina insatser.

På Kungl. Musikaliska Akademiens hemsida kan man läsa följande:

Jan Olof Rudén som i rollen som Hugo Alfvénsällskapets sekreterare och redaktör för tidskriften Alfvéniana under 25 år varit central i arbetet med att sprida kunskap om Alfvéns musik. Han har skrivit den första käll- och verkförteckningen över Alfvéns kompositioner och varit redaktör för flera betydelsefulla

monografier. Som musikolog och bibliotekarie har han även tagit hand om Alfvéns arkiv vid Uppsala universitet. Hans omfattande forskargärning inom svensk musikhistoria visar på en djup kunskap och ett engagemang som sträcker sig långt utöver ren publicistisk verksamhet.

Stort grattis till en välförtjänt utmärkelse! Jan Olof fick även ta emot Ingmar Bengtsson-priset 2024 för mångårig och grundlig forskning i den svenska musikhistorien vid akademins högtidsdag i november förra året.

Jan Olof Rudén. Foto: Wikipedia

Visböckernas boktryckare

||| Lena Nettelbladt

I Konstakademiens lokaler på Fredsgatan 12 i Stockholm ordnade Stockholms Antikvariatsförening en bokmässa i mars 2025. Bland utställarna fanns 20 antikvariat, 8 bokförlag men även bokbindare, föreningar, tidsskrifter och bibliotek. I samband med mässan var Kungliga bibliotekets vännförening Biblis värd för en serie föredrag i Konstakademiens bibliotek.

Tvättnotor och sockerbagardeviser

Två föredrag handlade om boktryckare av visor. Först ut var visforskarna Christina Mattsson och Bengt af Klintberg som tillsammans har skrivit en tjock och rikt illustrerad bok (374 sidor!) med titeln *Den hostande muntergöken* om "litteratören och litografen" Theodor Öberg (1820–1860) utgiven på Appell förlag 2024. Theodor var son till boktryckare Ludvig Öberg (1795–1845) och han fortsatte i faderns spår. Han tryckte blanketter, tvättnotor och sockerbagardeviser. Till begravningar, bröllop och dop serverades konfekt och på dessa fanns klistrade små tryckta ofta tvåradiga texter så kallade deviser. Theodor Öberg tryckte dem i stora ark med 240 etiketter. Sockerbagarna klippte ut och fäste dem på konfektterna.

I sällskap med morgonfriska ungarlar

Under denna tid fanns inte någon skarp gräns mellan rollen som bok-

tryckare, förläggare och bokhandlare. Förutom dessa roller var Theodor också en duktig illustratör.

"Theodor Öberg var kritisk mot religiös ofördragsamhet", berättar Bengt. "Hans skrifter blev inte väl mottagna av alla. Det han gav ut bedömdes vara lågstatuslitteratur och därför använde han ibland pseudonym. Vi har identifierat 130 titlar utgivna under 18 olika pseu-

donymer till exempel Axel Ivar Ståhl, Gubben Munter och E.N. Gladman".

Öberg hade en enorm utgivning, exempelvis 700 vistexter. Den första gav han ut 1850: *Wald samling af tvåhundra sextio för de flesta tillfällen lämpliga svenska sångstycken. Vid bålet!* innehåller 73 dryckesvisor och den gav Theodor ut 1854. Han gav också ut samlingar med studentsånger, barnvisor

Bengt af Klintberg och Christina Mattsson i Konstakademiens bibliotek. Foto: Lena Nettelbladt.

Karin Strand i Nikehallen, Konstakademien. Foto: Lena Nettelbladt.

och vaggvisor. Samlingen *Frisinnade quällsqvistqväden* med underrubriken "ord och musik att föredraga i sällskap med morgonfriska ungarlar" gav han ut anonymt 1854. Men den vissamling som gjort Theodor Öberg mest känd för eftervärlden är *Filikromen* som han gav ut i 8 häften, sammanlagt 200 visor som innehöll både text och melodi i ett format som skulle passa notstället. Ett nionde häfte utkom efter Theodors död. Boken *Den hostande muntergöken* innehåller en förteckning av Theodor Öbergs skrifter, en förteckning över "meddelarna i visutgåvorna" och även källförteckning och personregister.

Litteraturens bottenvegetation

Karin Strand, chef för Svenskt visarkiv, berättar om boktryckare Andreas Sylvenius (1747–1804). Titeln på hennes föredrag är "Den svenska bokpressens vanhedrande pennealster". År 1796 fick Sylvenius privilegiet att starta eget tryckeri i Stockholm. Tryckeriet var i bruk 1798–1803. Sylvenius var en av de första att trycka fyrsidiga skillingtryck i större skala. De visor som trycktes i skillingtryck har betraktats som "litteraturens bottenvegetation" och "bokhis-

toriens minst prestigefulla alster" men var ett viktigt komplement för boktryckarna. De var snabba att trycka och lätta att sälja.

”

De visor som trycktes i skillingtryck har betraktats som "litteraturens bottenvegetation" och "bokhistoriens minst prestigefulla alster".

Bokpressens missfoster

Sylvenius var enligt hans kritiker känd för att trycka skandalvisor. Till exempel tryckte han visan om "Twenne pigor som gifte sig med hwarandra" som *Musikbiblioteksnytt* skrivit om i artikeln "Blodspår i arkiven" i nr 2–3, 2024. Han hade år 1801 tryckt visan "Om Smilhans; En mycket nitisk tjänare som tog lofwen af sine medtjänare för

at vinna sin Husbondes förtroende". Visan handlade om Johan Samuel Ekmansson (1759–?) som var utsedd till boktryckeriombudsman. Ekmansson tyckte att det som kom från Sylvenius tryckeri utgjorde "bokpressens missfoster" som borde censureras. Sylvenius var inblandad i ett tryckfrihetsmål som pågick 1802, och har sin bakgrund i att Sylvenius vägrade att uppge namnet på författaren till ett satiriskt tryck (*Fyra oförgripeliga erinringar vid den i Läsn- ing i blandade ämnen, förekommande afhandling om svenska adelns bestäm- melse*) som utgivits under pseudonym. Det var en utdragen tvist mellan Sylvenius och Ekmansson som resulterade i att hovkanslern dömde Sylvenius att betala 150 riksdaler i böter. Han förlorade sina tryckeriprivilegier trots att Georg Adelsparre (1760–1835), författare, liberal och aktiv i statskuppen mot Gustav III, hävdade författarens rätt att vara anonym. Men efter några månader fick Sylvenius på nåder tillbaka sina privilegier. Innan Sylvenius dör 1804 i bröstfeber överläter han tryckeriet för 1000 riksdaler till Anders Bergstedt (1768–1825) som flyttar tryckeriet med tryckpress och allt till Gustavia på ön Saint-Barthélemy som då var en svensk koloni.

Kristine West har rotat i musikarkiven

||| Lena Nettelbladt

Den 13 mars bjöd Kristine West och medmusikanter in till en bejublad premiärkonsert i Scenkonstmuseets konsertsal. Musiken vi fick höra kan kanske kallas folk-musikbarock och den var uppdelad i fyra sviter.

Musik för barockflöjt i arkivet

Våren 2024 ägnade Kristine tid åt att utforska Svenskt visarkivs kataloger som innehåller 45 000 sidor digitaliserade låtar från Folkmusikkommissionens och Musikmuseets samling av spelmansböcker. Hon hittade mycket musik från 1600–1800-talet som pas-

sade väl för hennes instrument som är blockflöjter och traversflöjt. I spelmansböckerna finns många stilblandningar, både dansmusik och konstmusik såsom ouvertyrer och sinfonior. Kristine säger att hon och musikerna "blandat friskt och tagit sig friheter" med materialet. De har kombinerat det historiska materialet med nyskriven musik. Mentor för hennes projekt har Musikverkets generaldirektör Dan Lundberg varit. Ekonomisk möjlighet fick hon genom Bernadottestipendiet 2024: "den 10 april på Kungl. Slottet tilldelades Kristine ett av Musikaliska Akademiens stipendier inom Bernadotteprogrammet för sitt arbete med flöjtspel i svensk folkmusik-tradition".

Kontradanser på subkontrabasblockflöjt

Musiken vi fick höra har Kristine plockat från bland annat spelmansboken *Dansmusik från Närke* och en notsamling av Johan Jacob Bruun, bägge från 1800-talet. Från 1700-talet kom musik från Johannes Bryngelssons notbok och Johan Jacob Bergmans notsamling. Stycket "Me l'amour" innehöll kontradanser ur en notbok från Sven Donat (1755–1815) samt musik ur Salomon Eklins kontradansbok (1756–1803). Konserten avslutades med Antonio Vivaldis variationer på La folia-temat. Och som extranummer fick vi höra låten "Ena tocka däka" som

Kristine West och Göran Månsson på traversflöjter och Hållbus Tötte Mattson på luta spelar rockig folkbarock. Foto: Jörgen Sälde.

Läs mer om Kristine West:

<https://kristinewest.se/om/>

Folkmusikkommissionens notsamling och Musikmuseets spelmansböcker:

<https://katalog.visarkiv.se/lib/views/fmk/Default.aspx?item=182>

Läs mer om Bernadotteprogrammet:

<https://www.musikaliskaakademien.se/stipendier/bernadotteprogrammet.1041.html>

är en låt från slutet av 1700-talet. Kristine hade lyssnat mycket på denna låt som finns med på Johan Hedins skiva *Silver* och här hade hon gjort ett specialarrangemang. Musiker var Kristine West, som under kvällen spelade på flera olika flöjter, Ida Meidell på barockviolin, Johan Hedin på nyckelharpa, Hållbus Totte Mattsson på luta och Göran Månsson som spelade flöjter och slagverk. Göran spelade bland annat på en mycket stor flöjt, en subkontrabasblockflöjt.

Tack för en rockig folkmusikbarockkonsert!

På scenen väntar Kristine Wests flöjter, Görans Månssons subkontrabasblockflöjt och slagverk på att konserten ska börja. Foto: Lena Nettelblatt.

Rota! Konsert i Scenkonstmuseet med Ida Meidell barockviolin, Kristine West blockflöjt, Göran Månsson slagverk, Hållbus Totte Mattsson luta och Johan Hedin nyckelharpa Foto: Lena Nettelblatt

Minnesord över Birgitta Sparre 1961–2025

||| Pia Shekhter

||| Humanistiska biblioteket, Göteborgs UB

Jag har haft förmånen att känna Birgitta sedan hon tog över som bibliotekschef på Ingesunds musikhögskola i slutet av 90-talet efter Karin Oscarsson, en annan kär SMBF-kollega som inte heller är med oss längre. På den tiden hade vi som arbetade vid Sveriges musikhögskolor en nära samverkan med årliga träffar. Vi hade mycket roligt tillsammans!

Birgitta var också mycket aktiv inom det informella nätverket av kollegor som arbetade vid de nordiska musikhögskolorna i början av 2000-talet. Vi hade ett fruktbart samarbete med konferenser i alla de nordiska länderna, även Island.

År 2003 var vi i Ingesund och Birgitta bjöd på ett fint program i midsommartid. Vid sidan av de många givande föreläsningarna hade vi en trevlig social samvaro. Bland annat spelade Birgitta gitarr - hon var ju utbildad musiklärare - och vi dansade kring en improviserad midsommarstång, som delvis bestod av klädgalgar! Bland föredragshållarna fanns Angela Escott från Royal College of Music, London och John Wagstaff från Music Faculty Library, University of Oxford. Konferensen måste ha varit en angenäm upplevelse, för bägge fortsatte att hålla kontakten med Birgitta brevlades. När de nåddes av nyheten om Birgittas bortgång höll de en egen minnesstund över henne i London. John Wagstaff har meddelat mig: "We did much reminiscing about Birgitta, and raised a glass in her honour!"

Birgitta Sparre och jag har arbetat länge tillsammans i Svenska musikbiblioteksförningens styrelse, där hon ock-

så har varit ordförande. Tyvärr tappade Birgitta och jag gradvis kontakten efter att hon slutade att arbeta som musikbibliotekarie. Därför var det extra kärt att få krama om henne när vi träffades i Ingesund vid SMBF:s senaste årsmöte.

När jag blev underrättad om Birgittas frånfalle kändes det naturligt att besöka Falkängen på Kinnekulle, där min man och jag har ett torp. Där hade nämligen Birgitta under sommaren ställt ut hantverk i textil till försäljning, i boden "Tantverk". Birgitta var mycket förtjust i namnet! Handarbete var ett av Birgit-

tas stora intressen. Jag köpte en vacker tovad väska som en minnessak.

I alla sammanhang var Birgitta en uppskattad kollega - positiv, generös, och omtänksam. Hon var drivande och omvärldsorienterad, vilket resulterade i en framgångsrik karriär. Det känns trösterikt att Birgitta fick ha sina nära och kära omkring sig de sista dygnet. Jag vet att familjen betydde mycket för henne.

Birgitta kommer att finnas i ljust minne bevarad hos mig och många andra.

Birgitta Sparre i New York, 2013. Foto: Lena Nettelbladt.

Notiser

Nytt onlinearkiv

Tobias Broeker meddelar att han skannat de flesta autograferna av Nicolas Dalayrac och de är nu tillgängliga online helt gratis. Materialet har han köpt från ättlingar till Dalayrac. Läs mer på hans hemsida där han samlat och bevarat mycket material.

<https://www.tobias-broeker.de/dalayrac--nicolas>

Nytt uppdrag

Under kongressen i Salzburg valdes Pia Shekhter till ny IAML-historiker, där hon tar över rollen från John Wagstaff, Cambridge (2020-2025).

Ny på jobbet

Tobias Danielsson efterträder Inger Jullander som bibliotekarie på Humanistiska biblioteket, Göteborgs universitetsbibliotek.

Utbildning i musikkatalogisering

Kursen håller på mellan den 16 oktober och den 4 december.

Den vänder sig till dig som katalogiserar musik i Libris. Inriktningen är på noterad musik, men stora delar av innehållet är tillämpligt även på inspelad musik. Föreläsare är Pär Johansson och William Lindvall från Musik- och teaterbiblioteket.

Kursen består av fyra fristående föreläsningar som avslutas med frågestunder. Det ingår inga övningar, men mellan föreläsningarna arbetar du i stället med egen katalogisering. Frågor och problem som uppkommer under arbetet tar du sedan upp på frågestunderna.

Kursen hålls online i Teams. Möteslänkar skickas ut i anslutning till föreläsningarna. Det finns även möjlighet att

delta på Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm. Antalet fysiska platser är dock begränsat.

”

**Fyra kurstillfällen
mellan 16 oktober
och 4 december, 2025**

Utbildningen är kostnadsfri, och du behöver bara delta i de föreläsningar du är intresserad av.

Förkunskaper:

Erfarenhet av Libris-katalogisering. För föreläsning 3, grundläggande kännedom om DDK och/eller SAB.

Anmälan och frågor:

Anmälan görs till individuella föreläsningar nedan senast den 1 oktober 2025. Vill du delta på plats på Musik- och teaterbiblioteket eller har frågor om utbildningen, kontakta Pär Johansson enligt: fornamn.efternamn@musikochteaterbiblioteket.se

Anmälan till föreläsningar:

https://www.lyyti.fi/reg/Utbildning_i_musikkatalogisering_2025_8273

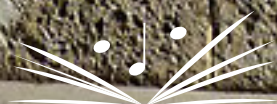
Summary in English

- New database - ELNA
- Birgitta Sparre in memoriam by Pia Shekhter
- Jan Olof Rudén has been awarded the Hugo Alfvén Memorial Medal in Gold
- Kristine West dives into the archives
- Staff meets to listen to music in Gothenburg
- Two reports from Salzburg by Karin Thoma Savatovic, Lotta William-Olsson & Sara Ekman
- Training in music cataloging 2025
- Pia Shekhter with colleagues and friends visited Oslo in 2024
- The printers of the songbooks

Mozarteum, Salzburg.

nr.3
2025

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN